

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת תולדות

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
17:49	17:13	16:23*	י-ם
17:44	17:11	16:21	ת"א
17:44	17:11	16:21	חיפה
17:48	17:14	16:23	ב"ש

* לנותרים 40 דק: 16:03

אברהם הוליד את יצחק

הוא לבדו תולדותיו וכאלו לא הוליד אחר יחשב, כמו שנאמר לו כי ביצחק יקרא לך זרע. עכ"ל. [וכעין זה פירש הרשב"ם]. ולבאר דבר זה בעמקות יותר, ע"פ מה שביארנו [בפרשת חיי שרה שנה ד' לעלון] על הפסוק האמור באברהם אבינו בפרשה שעברה, ויתן את כל אשר לו ליצחק, שביארנו שנתן לו את מציאותו ויורשתו הרוחנית, וא"כ זו הכונה אברהם הוליד את יצחק, שאחר שנתן בו את האמונה ואת הרוחניות ואת כל המידות והנהגת העולם, זהו הולדת יצחק, שהוליד בו נשמה חדשה ועבודת ה' חדשה, והנהגה חדשה בעולם, ובתחילה התורה סיפרה על הולדת יצחק בגשמיים שהוא בן אברהם, אח"כ אומרת "אברהם הוליד את יצחק", שאברהם הוליד אותו ונטע בו את מציאותו הרוחנית ולכן זכה להיות אב לזרע ישראל.

ונראה עוד להוסיף שלא נטעה לחשוב היאך אברהם שהוא איש החסד יוליד את יצחק שהוא גבורה, היפך מידת החסד, על כן אמר אברהם הוליד את יצחק, והוא מוכרח לעשות כן, כי העולם אינו יכול להתקיים במידת החסד לבד, כי א"כ נפסיד תכלית הבריאה, שהיא לנסות את הבריות הילכו בדרך ה' בעולם הזה שבגשמיות מעלים ומסתיר את ה', ולכן אברהם הגם שהיה איש החסד הוכרח להביא את יצחק שהוא מידת הדין לעולם, והטעם לכך כאמור לצורך נסיון הבריות, שאז יהיה גבול לחסד ולא יעבור את גבולו, ואז יתגדל ויתקדש שמו בעולם, שמתגברים על כל הקשיים והנסיונות ועוברים מה שעוברים ובכל זאת עובדים את ה', ואין לך קידוש ה' גדול מזה בעולם. ורק כאשר ישנן לחסד ולגבורה בעולם, אפשר להוליד את יעקב שהוא מידת התפארת הנקראת גם מידת האמת, שהיא התורה הקדושה, שרק על ידי התורה אפשר להשתמש במידות החסד והגבורה על נכון, ולכן דוקא הוא נקרא אמת, נמצא שבפרשתנו מסופר על התולדות האמיתיים בעולם שהם האבות הקדושים שמהם הושתת המציאות הרוחנית בעולמם הזה.

ובזה יבוארו דברי המפרשים שבאמת התורה באה להשיענו שאברהם עם אות ה' הוליד את יצחק, שרק אחר שנשלם הוא בעצמו בכל מעשיו ומידותיו ומצוותיו, ראוי היה להביא את ממשך דרכו לעולם, וזו כונת המפרשים שאברהם גידלו, דהיינו בדרכו ובמעשיו, וכמו שפירשו הרד"ק ועוד. ובזה יבוארו גם דברי המפרשים שבא הכתוב להוציא את ישמעאל, לומר שאותו אברם הוליד ולא אברהם, ולכן אין בו את כל המעלות הללו ואין לו את הזכות להיות ממשך דרכו, ובאמת רואים את זרעו שיצא ממנו, זרע מרעים בנים מחייתים, שלא רק שאינם מפרסמים את האמונה בה' יתברך, אלא נלחמים בה' ובתורתו, וזו מלחמתם כל ימיהם ועל כך הם מוכנים למסור נפשם, והרשיעו לעשות שמזכירים שם אלוה ביהם בעת מעשיהם המרשעים להטעות את הבריות כאילו לאל הם עובדים, ואינם אלא מחללים את שמו יתברך בכל עת שמזכירים אותו, ועליהם נאמר כדור אנוש בשעתו (בראשית ד' כ"ו) אִזּו הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם ה', ופירש רש"י: הוחל לשון חולין, לקרא את שמות האדם ואת שמות העצבים, בשמו של הקב"ה לעשותן אלילים ולקרותן אלהות. ע"כ.

יהי רצון שנזכה ללכת בדרכי אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, לעבוד את ה' וליחדו באמת, והקב"ה ימהר לגאולנו ולהסיר מסוה העירורן מעל כל העולם, וידעו כי אתה שימך ה' לבדך, עליון על כל הארץ.

פרשתנו פותחת במילים נאִלְהָ תוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֹת יִצְחָק, והשאלה מתבקשת אם יצחק הוא בן אברהם או בודאי שאברהם הוליד את יצחק, ומה באה התורה להשיע לנו בכפילות זו, ובאמת כל המפרשים ללא יוצא מן הכלל, עסקו בשאלה ומשכן יש לשאלה זו המון תירוצים, ונוכיר את עיקרי דבריהם [המתיאיים למאמרנו], ולאחר מכן נענה חלקנו גם אנו ממה שקבלה נשמתנו מהר סיני, ונראה בס"ד שהכל הולך אל מקום אחד.

ותחילה נפתח בראש הפרשנים רש"י הקדוש, שבביתרועו הראשון כותב שלאחר שקרא הקב"ה שמו אברהם, אח"כ הוליד את יצחק, [ולמעט ישמעאל שנולד בהיותו קרוי אברם]. ובדרך זו הלכו עוד מפרשים רבים. [ותירוץ נוסף על דרך הדרש, שלא יאמרו שיצחק אינו מאברהם מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה, שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק. עכ"ל. וכן כתבו הרבה מפרשים, האבן עזרא בפירושו הראשון, והרד"ק בפירושו הראשון, ועוד הרבה מן המפרשים, והוא ע"פ הגמרא (בבא מציעא פ"ז), ע"ש. ובעלי התוספות הביאו רמז לכך ש"הוליד" בגימטריא דומה, והיינו שאברהם דומה ליצחק, וכ"כ הרא"ש]. והנה האבן עזרא מביא פירוש נוסף, שהוליד פירושו גידל, וכמו שנאמר על בני יוסף שילדו על ברכיו. והחזקוני פירש שאברהם נתגדל ונתפאר בו ביצחק בו בבחינת עטרת זקנים בני בנים. ור' יוסף בכור שור פירש: כלומר, יצחק תולדתו זרעו וממלא מקומו. ומעין זה פירש הרד"ק וז"ל: שהיה ישר ונאמן והולך בדרך טובה ואוהב לבריות כמו אביו, עד שהכל אומרים אברהם הוליד את יצחק. ע"כ.

ולפני שנשיב את אשר נראה לנו בס"ד, נשאל עוד מדוע התורה פתחה את פרשתנו בו' הריבור, ואלה תולדות יצחק בן אברהם, ולא אמרה אלה תולדות וכו', וכמו שפתחה את פרשת נח, אלה תולדות נח. ונראה לבאר שהנה בסוף הפרשה שעברה ראינו שאברהם נפטר מן העולם ומוריש את כל אשר לו ליצחק, ולבני הפילגשים אשר לאברהם נותן להם מתנות ומשלחם מעל פניו, וכמו כן מספרת התורה על זרע ישמעאל ומקום משכנם במצרים, והנה אחר שסיפרה התורה על תולדותיו האחרים של אברהם אבינו בקצרה אומרת נאִלְהָ תוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, לומר לנו שאלה הם תולדותיו העיקריים, ובהם התורה מאריכה [מעין מה שכתב רש"י בתחילת פרשת וישב].

ובזה יתבאר גם הכפילות "אברהם הוליד את יצחק", הנה מאחר שראינו שהתורה ממשיכה לספר לנו על תולדותיו של אברהם והשתלשלות זרעו אחריו עד למציאותם של עם ישראל, לכן התורה חוזרת ומבארת אברהם הוליד את יצחק, ולאחר מכן ממשיכה על תולדותיו של יצחק ומספרת לנו איך נולד יעקב אבינו לעולם ואיך חי וכו', וכעין זה פירש הרמב"ן וז"ל: והנכון בעיני כי חזר עתה והחל באב היחס, כמנהג הכתוב לחזור באנשי המעלה אל ראש היחס, וכן בדברי הימים וכו' אף כאן, אברהם הוליד את יצחק ויצחק הוליד את יעקב כאשר יזכיר. וחזר לספר זה, בעבור שאמר (כ"ה י"ב) ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם, שאם אמר גם כן ואלה תולדות יצחק בן אברהם בלבד, הנה השווה שניהם ביחס ובמעלה, ואף כי הקדים הבכור, ועוד, שהיה ראוי שיתחיל באברהם ויאמר "אלה תולדות אברהם", אבל לא רצה לעשות כן שלא ימנה ישמעאל ובני קטורה, ולכן חזר והשלים אברהם הוליד את יצחק, לומר כי

מחסות
לוח ניסן
מסכת ויגשיהו
למנוי כנסת ושיבת
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

הצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת תמיך ברכה וכל בני משפחתו ה' ישמרם ויחיים.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות ליום שבת (המשך, הבדלה על הכוס)

האמיתיים, ע"ש], וכן ראוי לנהוג. [ואמנם בספר חזו"ע (שבת ח"ב עמ' תלא) כתב כלשון השו"ע ומשמע שמסתכלים גם בכפות הידים, מ"מ בהערה למטה בסוף דבריו הביא דברי רבנו האר"י]. ונראה שמי שרוצה לצאת ידי חובת הכל, בשעה שזוקף יד ימינו למול פניו יסתכל בשרטוטי ידיו, ולאחר מכן יכניס הגודל וכפוף עליו ד' אצבעותיו, ויסתכל מול הנרות על ציפורניו בלבד, ובכך יצא ידי חובת הפשט והזוהר, כן נלע"ד.

נט. אם לא בירך ברכת בורא מאורי האש עד שעלה עמוד השחר יותר אינו יכול לברך, שברכה זו לא נתקנה אלא במוצאי שבת (שו"ע סי' רצ"ט סעי' ו'). [ואמנם באשל אברהם (בוטשאטש תנינא) על דברי השו"ע הנ"ל דן אם היה בדעתו לעשות בזמן ואח"כ הודיעוהו שכבר עלה השחר אך עוד לא הגיץ החמה האם יכול לברך אז ברכת בורא האורי האש, ומצדד להתיר בכך. ובספר הליכות עולם (ח"ג עמ' ק"ג, סוף הערה ד') הביאו בסתם, שאחר עלות השחר יכול עדיין לברך "בורא מאורי האש", וכתב שכן העלה להלכה לענין ברכת הלבנה שיכול לברך עד הגיץ החמה, ושכן העלה הבא"ח לענין תשמיש המטה, ומשמע שמסכים עמו להלכה. ולענ"ד אין נידונים אלו דומים לנידוננו, שבענין ברכת הלבנה צריך לילה בכדי להנות מאור הלבנה, ולכן אפשר כל זמן שלא הגיץ החמה, וכן לענין תשמיש המטה הענין שיהיה חושך, ולכן כל זמן שחשוך אפילו עלה השחר מותר, אבל לענין ברכת בורא מאורי האש, הדין הוא שרק במוצאי שבת יכול לברך, וא"כ כאשר עלה השחר כבר הוא יום אחר ואין זה יותר מוצאי שבת, ואיך יברך מאורי האש, ובאמת שיש להעיר בכל דברי האשל אברהם וראיותיו, ולכן לענ"ד מי שאירע לו כך ידליק האש ויתקרב עד שיוכל להנות מאורו, אך לא יברך ברכת "בורא מאורי האש" שהרי ברכות אינם מעכבות].

ס. יש מי שפותר את הנשים מברכת "בורא מאורי האש" בהבדלה, [הביאור הלכה (סי' רצ"ו) וטעמו שבודאי האורחות חיים שסובר שנשים פטורות מהבדלה, מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, א"כ פטורות גם מברכת הנר, אבל גם לרבנו יונה שמחייב את הנשים בהבדלה, יש לומר שברכת הנר שאינה באה על הנאה, ואינה מעכבת את ההבדלה, שיכול לברכה לאחר מכן, ואם אין לו נר אינו צריך לחזור אחריו, א"כ אין האשה מחויבת בזה, ועו"ע בשו"ת בית דוד (סי' תצ"א) שדעתו ג"כ לפטור את הנשים מברכת הנר, ונראה מדבריו שסובר מפני שנשים פטורות מהבדלה], ואולם רוב הפוסקים מחייבים את הנשים אף בברכת "בורא מאורי האש", וכן המנהג. [כן כתב בספר חזו"ע (ח"ב עמ' תכ"ו) ע"ש באריכות, ואלמלא זה היינו יכולים לומר סב"ל, שכן ישנם כמה פוסקים הפוטרם, אך במקום מנהג לא אומרים סב"ל, ואולם גם בלעדי זה נראה שמכיון שהפוסקים תלו דבריהם בסברא, ואילו הפוסקים הוכיחו מדברי הגמרא והראשונים, בודאי שלהם שומעים].

סא. יש האומרים פסוקים להצלחה בעת ההבדלה אחר ברכת "מאורי האש", והנכון שלא לומר שום פסוק, כי זהו הפסק באמצע ההבדלה, ואם ירצו יאמרו הפוסקים לאחר שתיית כוס ההבדלה. [חזו"ע ח"ב עמ' ת"ז סוף הערה א']. [ויכול להרהר בליבו את הפוסקים, וכעין שכתב הבא"ח (ש"ש ויצא ט') עיין לעיל הל' מ"ח, וכ"כ במפורש הזכור לאברהם (דף כו ע"א) והפתח הדבור (סי' רח"צ אות ב') שמהם מקור דין זה]. ומ"מ אם אמרו, יצאו ידי חובה. [כן מוכח מן הפוסקים הנזכרים, ועיין בזכור לאברהם (שם) שהתיר לשומעים שאינם שותים יין לומר הפוסקים, ומ"מ נראה שטוב שגם הם לא יאמרו שלא יבואו לטעות בדבר].

נו. כתב הרא"ש (ברכות פ"ח סוף סי' ג'): אין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו וכו' לכך נהגו להסתכל בצפורנים בשעה שמברכין על הנר, להראות שיכול ליהנות ממנו ולהכיר בין מטבע למטבע כמו שמכיר בין צפורן לבשר. עכ"ל. וכ"כ הטור (סי' רח"צ) שנוהגים להסתכל בצפורנים ושכן הוא בפרקי דר' אליעזר, [שם (פרק כ) כתוב: פושט את ידיו לאור האש ומסתכל בצפורניו שהן לבנות מן הגוף. עכ"ל], וסמך לדבר מה ששינוי שאין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו, ועוד כתב הטור בשם כמה מהגאונים שמביטים לכפות הידים כדי שיהנו מן הנר [פירוש עד שמרגיש בוהק הנר של הבדלה, ב"י בשם הגאונים], ונהגו הראשונים להביט בשרטוטי הכפות ידים עד שייכיר ביניהן מפני שהן מצויות, ושמענו מזקנים שאומרים שיש בשרטוטי פיסת היד סימן להתברך בו. [ובאמת שהמתעסקים בחכמת כף היד אומרים שהקו הנמצא מתחת לקמיצה הוא קו הפרנסה, וכמה שהוא עמוק יותר פרנסתו מצויה לו בנחת, וכמה שהוא רפוי יותר פרנסתו קשה עליו, ואפשר שהוא הסימן שצריך להתסכל עליו במוצאי לאור הנר ובזכות זה הוא מתברך]. ועוד מנהג אצלנו להביט בצפרנים ואומרים מפני שהן פרות ורבות לעולם. והיינו לסימן טוב שנפרה ונרבה. עכ"ל הטור. [ומדבריהם נלמד שהם מצריכים להנות מן האש ממש, וכן מוכח מסוף דברי הטור בשם הגאונים שכתב: כשיראה האש ונהנה לאורו מברך בורא מאורי האש. ע"כ. וזה כדברי מי שהביא בספר המכתם (ברכות עמ' ק"ח) שסובר כן, ובהערות (הערה 50) כתבו שהוא בעל המאור, וכבר הערנו מזה הלכה נ"ד, ע"ש].

נז. והדרכי משה (שם אות ב) כתב ואני אומר כי מנהגן של ישראל תורה היא, שנוהגין לכפוף האצבעות ולראות בצפורנים ולא לפשוט האצבעות ולראות פני האצבעות, רק אחורי האצבעות במקום הציפורנים, ויש לו סוד נקשר במרכבה העליונה כמו שהאריך בזה בזוהר פרשת ויקהל ופרשת בראשית, ושם כתב שיש להסתכל ביד ימין. עכ"ל. ובשו"ע (סי' ג) כתב: נוהגים להסתכל בכפות הידים ובצפרנים. והרמ"א בהגה הוסיף: ויש לראות בצפרני יד ימין ולאחזו הכוס ביד שמאל, ויש לכפוף האצבעות לתוך היד שאז רואה בצפרנים עם הכפות בבת אחת ולא יראה פני האצבעות שבפנים. עכ"ל. אולם לפי דברי רבנו האר"י בשער הכוונות (דף ס ע"ב) מתבאר שאין להסתכל כלל בכפות ידיו כנגד הנר, רק בציפורניו, ומתבאר עוד שתחילה יזקוף יד ימינו כנגד פניו ויכניס את הבוהן היא האגודל לתוך כף היד ועליה יכפוף את ד' אצבעותיו, וכך כשהם כפופים יסתכל בציפורניו לבד, וכך למד מדברי הזוהר כמבואר בדבריו.

נח. והמ"א (סי' רח"צ ס"ק ה) הביא מכתבי האר"י [שהיו לפניו] שצריך להסתכל אחורי אצבעותיו, וסיים וז"ל: ונראה לי שלכן נוהגין לכפות האצבעות לתוך היד כמו שכתב הרמ"א, ואח"כ פושטין אותן ורואין מאחוריהן לצאת ידי שניהם. ע"כ. ואולי כך מנהג האשכנזים, אולם אחרוני הספרדים הביאו דברי רבנו האר"י בשער הכוונות הלכה למעשה, [עיין במחבר"ר (סי' רח"צ אות ב) ובחס"ל (סי' רח"צ סעי' ה), והבא"ח (ש"ש ויצא אות ט"ו), ועו"ע נוסחאות אחרות מרבנו האר"י בענין זה שכתב בשו"ת בית דוד (סי' ק"ב) לחוש להם, וכבר העיר עליו המחבר"ר (שם) שאין לחוש לשאר הגירסאות אלא למה שמבואר בשער הכוונות שהם כתבי רבנו האר"י

